

Obsah

1. KAPITOLA	
Úvod (<i>J. Pávková</i>)	11
2. KAPITOLA	
Volný čas (<i>J. Pávková, B. Hájek, B. Hofbauer</i>)	15
2.1 Pojem volný čas, volný čas dětí	15
2.2 Různé pohledy na volný čas	17
2.3 Historický vývoj výchovy ve volném čase	20
Počátky výchovy ve volném čase	23
Vytvoření základních modelů	24
Poválečný vývoj	25
Současnost	27
2.4 Volný čas a životní styl	28
Shrnutí kapitoly	31
<i>Příloha: Charta výchovy pro volný čas (výňatek)</i>	32
Účel	32
Volný čas	32
Vzdělávání a výchova	33
Vzdělávání a výchova pro volný čas	33
3. KAPITOLA	
Výchova mimo vyučování (<i>J. Pávková, A. Pavlíková, V. Hrdličková</i>)	35
3.1 Činitelé vývoje jedince	35
3.2 Pojem výchova mimo vyučování	39
3.3 Funkce výchovy mimo vyučování	41
Výchovná funkce	42
Zdravotní funkce	42
Sociální funkce	42
Preventivní a rozvojové zaměření výchovy	43
Výchovný projekt, cíle, úkoly a metody	44
3.4 Přehled nejvýznamnějších zařízení pro výchovu mimo vyučování	45
3.5 Požadavky na realizaci výchovy mimo vyučování	48

3.6	Tři dimenze výchovy mimo vyučování: obsah, vztah, prostředí	51
	Obsah výchovy mimo vyučování	51
3.7	Vztah a komunikace ve výchově mimo vyučování	53
	Vztah mezi vychovatelem a mladým člověkem	54
	Vztah mezi dětmi	55
	Hranice a rizika výchovného vztahu	56
	Komunikace	58
	Participativní přístup	61
3.8	Duševní hygiena ve výchově mimo vyučování	63
3.9	Materiální vybavení institucí pro výchovu mimo vyučování	67
	Pedagogické, psychologické a hygienické aspekty materiálního vybavení	67
	Optimální podoba materiálního vybavení jednotlivých zařízení pro výchovu mimo vyučování	68
	Hřištné prostory pro sportovní a rekreační činnost dětí a mládeže	70
	Případová studie koncipování a vybavení střediska volného času	71
3.10	Zvláštnosti procesu učení ve výchově mimo vyučování	74
	Psychologické pojetí procesu učení	74
	Zvláštnosti procesu učení ve výchově mimo vyučování ve srovnání s vyučovacím procesem	75
	Funkce vychovatele v procesu učení ve výchově mimo vyučování	76
3.11	Nové přístupy v pedagogice volného času	77
	Animace	79
	Výchova zážitkem	80
	Sociální asistenti – terénní práce (streetwork)	81
	<i>Příloha: Přehled věkových zvláštností dětí a mládeže:</i>	<i>84</i>

4. KAPITOLA

Výchovné a vzdělávací činnosti v době mimo vyučování

(J. Pávková, A. Pavlíková, B. Hájek) 87

4.1	Odpočinkové a rekreační činnosti ve výchově mimo vyučování	87
	Psychologická podstata a pedagogický význam odpočinkových a rekreačních činností	88
	Formy a obsah odpočinkových a rekreačních činností	89
	Zařazení odpočinkových a rekreačních činností do režimu dne	91
	Činnost vychovatele při rekreaci a odpočinku dětí	92
	Dětská hra a hračka	93
4.2	Zájmové činnosti jako součást výchovy mimo vyučování	96
	Psychologická a pedagogická podstata zájmových činností	96
	Zájmové činnosti společenskovední	98
	Zájmové činnosti pracovní-technické	98

Zájmové činnosti přírodovědné	99
Zájmové činnosti estetickovýchovné	100
Zájmové činnosti tělovýchovného, sportovního a turistického zaměření	101
Funkce zájmových činností v životě dítěte	102
Organizační formy zájmových činností	104
Struktura schůzky zájmového útvaru	105
4.3 Sebeobslužné a veřejně prospěšné činnosti ve výchově mimo vyučování ..	107
Obsahové zaměření sebeobslužných a veřejně prospěšných činností ..	107
Řízení a organizace sebeobslužných a veřejně prospěšných činností ..	108
4.4 Příprava na vyučování ve výchově mimo vyučování	109
Hlavní úkoly přípravy na vyučování	110
Obsah, metody a formy přípravy na vyučování	110
Spolupráce se školou při řízení přípravy na vyučování	113
Shrnutí	116
5. KAPITOLA	
Školská zařízení pro výchovu mimo vyučování	
(J. Pávková, A. Pavlíková, V. Hrdličková, B. Hájek)	117
5.1 Školní družiny a školní kluby	117
Z historie výchovy mimo vyučování dětí v době školní docházky	118
Funkce školních družin a školních klubů	119
Druhy a obsah činností ve školní družině a ve školním klubu	120
Provoz školních družin a školních klubů	122
Dokumentace	123
Další činnost školní družiny a klubu	123
<i>Případová studie: Využití volného času na 1. stupni základní školy</i>	123
<i>Případová studie: Školní klub při základní škole</i>	125
5.2 Střediska pro volný čas dětí a mládeže	127
Náplň činnosti	128
Pracovníci DDM	132
Pedagogická dokumentace	132
5.3 Domovy mládeže	133
Provoz domova mládeže	133
Pracovníci	135
Výchovně-vzdělávací činnost v DM	137
Dokumentace DM	138
Žákovská samospráva	139
Hygienické předpisy pro ubytování žáků a studentů	139
5.4 Preventivněvýchovná péče, ústavní a ochranná výchova	140
Příčiny selhávání výchovné péče v rodině	141

Náhradní výchova	141
Ústavní výchova a ochranná výchova	142
Typy školských zařízení pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy ..	142
Osobnost vychovatele	148
5.5 Další subjekty pracující s dětmi a mládeží v jejich volném čase	149
Sdružení dětí a mládeže	149
Občanská sdružení pracující s mládeží	151
Shrnutí	153

6. KAPITOLA

Aktivity, prostory a zařízení volného času dětí a mládeže v mezinárodním kontextu (B. Hofbauer)	155
6.1 K hlavním tendencím	156
Zařízení a jejich činnosti	156
Cílové skupiny	158
Pracovníci	161
6.2 Hřiště a další herní prostory	164
6.3 Zařízení v místě bydliště	167
6.4 Zájmová zařízení nadmístního dosahu	170
Zařízení a aktivity pohybové a pobytu v přírodě	172
Zařízení a aktivity kulturní a umělecké tvořivosti	175
Zařízení a aktivity vědy a techniky	179
6.5 Prostory, areály a zařízení oddechu, zábavy a poznání	184
6.6 Zařízení podpory, pomoci a informací mládeže	189

7. KAPITOLA

Perspektivy a problémy volného času (B. Hofbauer)	195
7.1 Výzkumná zjištění	195
7.2 Proč se nůžky dále rozevírají?	198
7.3 Výhled do budoucnosti	202
Zařízení pomáhají realizovat práva dětí	202
Zvyšuje se pružnost, komplexnost a polyfunkčnost zařízení	203
Ucelené soustavy ve velkých městech	206
Uplatnění samosprávné zásady	208
Další cesty k budoucnosti	210

8. KAPITOLA

Seznam vybraných právních norem pro práci vychovatelů (B. Hájek)	215
Rejstřík právních norem	217
Literatura	225